

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»
Факультет менеджменту та маркетингу

**доцент, кандидат економічних наук
Моїсеєнко Т.Є.**

Методичні вказівки до виконання реферату

«Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища»



*для студентів спеціальності
8.03050301 «Міжнародна економіка»*

Київ 2016

Методичні вказівки до виконання реферату з дисципліни «Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища» для студентів спеціальності 8.03050301 «Міжнародна економіка» / Уклад.: Т. Є. Моїсєєнко – Факультет менеджменту та маркетингу. Електронне видання, 2016. – 31 с.

*Гриф надано Вченою радою ФММ
(протокол №7 від 29 лютого 2016 року)*

Навчальне видання

Методичні вказівки до виконання реферату з дисципліни «Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища» для студентів спеціальності 8.03050301 «Міжнародна економіка».

Відповідальний редактор

С. В. Войтко – д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедрою міжнародної економіки факультету менеджменту та маркетингу НТУУ «КПІ».

Укладачі:

Моїсєєнко Т. Є., – канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки НТУУ «КПІ».

Рецензенти:

В. В. Дергачова, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту факультету менеджменту та маркетингу, НТУУ «КПІ».

*Електронний ресурс
НТУУ «КПІ», 2016*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Обрання теми реферату	6
Вибір та опрацювання літератури	8
Розробка плану реферату.....	9
Основні складові структури реферату	10
Технічні вимоги до оформлення тексту реферату	14
Оформлення переліків	15
Оформлення графічного матеріалу	18
Формули	20
Правила цитування та посилання на використані джерела	21
Оформлення додатків	23
Оформлення списку використаних джерел	24
Порядок захисту і оцінювання реферату	25
Рекомендована література	28
Додаток А	30
Додаток Б	31

ВСТУП

Методичні вказівки призначені для студентів спеціальності 8.03050301 «Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища» за галуззю знань 0305 «Економіка і підприємництво», які у процесі вивчення дисципліни «Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища» виконують реферати.

Реферативна робота, як самостійне навчально-наукове дослідження має на меті виявити рівень загальнонаукової та спеціальної підготовки студентів, їх здатність до використання здобутих у процесі навчання, знань, умінь, здібностей до аналізування та самостійного узагальнення матеріалу з теми роботи.

Реферат (від лат. *refero* — доношу, повідомляю, переказую) – є коротким переказом змісту наукової роботи, книги або вчення, оформленим у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових публікацій, спеціалізованої літератури тощо).

Мета індивідуального завдання (реферату): набуття навичок застосування отриманих теоретичних знань для аналізування сучасного стану глобальних економічних процесів.

При написанні реферату студенти мають продемонструвати наступні *навички та вміння*:

- пошук і вивчення необхідної спеціалізованої літератури, а також відображення стану розробки проблеми у вітчизняних і закордонних літературних джерелах;
- аналізування проблем на визначеному об'єкті (наприклад, крос-культурне управління персоналом, маркетинг у глобальних організаціях, інше);
- послідовне викладення власних думок, їх аргументація та узагальнення;
- оформлення науково-довідкового матеріалу відповідно до встановлених вимог.

Написання індивідуального семестрового завдання (реферату) передбачає закріплення і поглиблення набутих теоретичних знань, а отримані у роботі результати є основою для подальшого успішного використання їх у процесі трудової діяльності студентів, здатності аналізувати економічні явища та процеси, які відбуваються у глобальному середовищі.

Обсяг реферату має відповідати вимогам, викладені у методичних вказівках. Основний критерій успішного виконання – досягнення поставленої мети та виконання завдань. Після проведення консультування студента з викладачем, має бути уточнена/ скорегована тема реферату, визначено перелік джерел літератури, розроблена структура роботи, а також основні пункти висновків. Реферативна робота виконується згідно встановлених, у даних методичних вказівках, стандартів і вимог.

На виконання реферату у програмі кредитного модулю «Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища» для студентів спеціальності 8.03050301 «Міжнародна економіка» передбачається години самостійної роботи.

Обрання теми реферату

Студентам рекомендовано обрати тему реферату згідно з навчальною програмою і попередньо проконсультуватись з викладачем, який викладає практичні або лекційні заняття. Тему реферату студенти обирають самостійно, керуючись власними науковими інтересами. Перелік тем рефератів наведено у *додатку А*. Студент може обрати і тему, яка не наведена у *додатку А*. Тема, яка не входить до переліку має обов'язково погоджуватись з викладачем-консультантом. Не дозволено виконання реферативної роботи на однакову тему декільком студентам однієї навчальної групи.

При обранні теми реферату важливо враховувати наступні особливості. Насамперед, варто пам'ятати, що тематика індивідуального завдання може корегуватись, зважаючи на сферу наукових інтересів студента. У такому випадку, студент отримує можливість детальніше опрацювати ті теми, які цікавитимуть його більшою мірою. Такий підхід стимулює науковий і практичний інтерес студентів, спонукає їх до пошуку малодосліджених у науковій літературі проблемних питань, підходів і методів до вирішення актуальних наукових проблем, у межах обраної теми для виконання індивідуального завдання.

Вибір теми реферату, також обумовлено ступенем її висвітлення в науковому співтоваристві, наявністю публікацій та літературних джерел за обраною проблемою, а також можливістю безперешкодного доступу до неї. Відмітимо, що популярні, широко представлені у науковій літературі теми є популярнішими у якості основи для рефератів і вибір зазначеної теми дозволить мінімізувати витрати часу на ознайомлення зі значним обсягом спеціалізованих джерел, виокремити власний напрям дослідження і розпочати процес викладення змісту матеріалу реферату (тексту роботи). Проблемою, у даному випадку є втрата студентом прояву самостійності дослідження, власна зацікавленість студента в результатах, його творчий пошук. Таким чином, завдання студента зводяться до пошуку оптимального рішення у процесі вибору між самостійним дослідженням і спрощеним описом вже відомих матеріалів за обраною темою.

Наступним етапом є обрання теми індивідуального завдання (реферату). Легко помилитися під впливом доступної вже обробленої інформації з обраних питань, а також наявної структури рефератів, які вже були успішно захищені іншими студентами у попередні роки навчання. Трапляються випадки, за яких на кафедрі

міжнародної економіки потрапляють реферати студентів, які вже проходили процес оцінювання у попередні періоди на цій же кафедрі. Такий підхід до виконання індивідуальних завдань порушує наукову етику і обмежує студентів у їх науковому зростанні. За умови виявлення такого реферату викладачем, робота не допускається до захисту, повертається студенту, який її виконував без результатів оцінювання. Важливо, перед поданням реферату на оцінювання, перевірити його на наявність плагіату власноруч і потурбуватись, щоб його рівень не перевищував 10 %.

Трапляються і такі ситуації, за яких обрана тема реферату виявляється складною і важкою до сприйняття студентом. У такому разі студент може змінювати тему індивідуального завдання на будь-яку іншу, в процесі опрацювання інформаційних джерел чи написання тексту роботи, витрачаючи додатковий час, що може відобразитись на якості його роботи. Зазначена проблема виникає внаслідок попередньої непоінформованості студента про особливості обраної ним теми та можливі перешкоди при її дослідженні. З метою уникнення схожих ситуацій варто порадитись з викладачем-консультантом (як правило, це викладач, який проводить практичні заняття). Варто порадитись щодо плану роботи, підбору списку літератури, сутності розділів і пунктів роботи тощо. Таку інформацію корисно буде занотувати. У подальшому вона може знадобитись при викладенні тексту роботи.

При написанні реферату, виникають ситуації, які пов'язані з браком часу для ґрунтовного дослідження окремих складних, мало досліджуваних і глибоких тем, у таких випадках студенти часто обирають, на їх думку, найпростішу тему, яка не вимагає значних зусиль в процесі опрацювання. Якість виконання таких індивідуальних завдань, як правило, низького рівня.

Варто врахувати зазначені рекомендації, оскільки вони можуть впливати на оцінювання роботи.

Вибір та опрацювання літератури

Після того, як студент із допомогою викладача-консультанта або власними силами визначився з темою реферату, рекомендовано здійснити підбір і опрацювання спеціалізованих джерел інформації, в яких розкривається сутність проблематики та особливості обраного напрямку дослідження.

Процеси опрацювання, необхідних для написання реферату, інформаційних джерел, приблизно, займатимуть третю частину часу, відведену для роботи над індивідуальним завданням.

Більшою мірою, підбір інформації/літератури є самостійним творчим пошуком студента, який ілюструє рівень теоретичної підготовки студента, ступінь володіння навичкам опрацювання інформації за напрямом дослідження, вмінням виокремлювати, класифікувати, аналізувати отриману інформацію та розробляти власні висновки та рекомендації. Для вибору літератури, яка може бути корисною, необхідно ознайомитись із матеріалами наукових бібліотек, каталогами професійних журналів, реєстром нових надходжень до бібліотечного фонду, а також варто виділити дослідження авторів, які досліджують питання, пов'язані із темою обраної для реферативної роботи. Доцільно ознайомитись з публікаціями в наукових фахових виданнях, журналах, збірках конференцій, монографіях за останні кілька років. Варто звернути увагу і на визначення пріоритетів при підборі літератури, оскільки весь обсяг літератури за напрямом обраної теми важко опрацювати. Основну увагу варто приділити ґрунтовним, фундаментальним дослідженням, що складатимуть фундамент для побудови структури реферату і його наповнення, а потім, у процесі накопичення інформації, доречно залучати до опрацювання додаткові джерела інформації, в яких можна віднайти різні аспекти проблемного поля питань індивідуального завдання (реферату). Зверніть увагу на те, що не рекомендована підготовка реферату, базуючись виключно на матеріалах представлених у навчальних підручниках і посібниках.

Універсальної, ефективної для кожного студента методики роботи з джерелами інформації, як правило, не надається, оскільки ця частина індивідуальних завдань є творчою.

Розробка плану реферату

Наступним етапом є розроблення плану індивідуального завдання (реферату). Планування певної діяльності, у тому числі і написання реферату доцільно здійснювати отримавши певний обсяг інформації про обрану тему та дослідивши шляхи її розкриття. Студент легко зможе скласти план реферату після того, як усвідомить основні важливі аспекти, які повною мірою логічно і послідовно дозволять йому розкрити тему роботи.

Даний процес не має формалізованих схем і алгоритмів, він має суб'єктивні риси та безпосередньо залежить від ступеню теоретичної підготовки студента, його навичок, вмінь та компетенцій щодо роботи зі спеціалізованою інформацією, науковою літературою, використанням понятійно-категоріальним апарату та інше.

Проте, має місце і протилежний підхід до розроблення плану реферату. Сутність такого підходу полягає в тому, що, у першу чергу, автором викладається текст роботи, а потім триває пошук підходів і методів до його логічної та послідовної структури, після чого текстовий виклад індивідуального завдання (реферату) відображається у змісті пунктів плану.

Основні складові структури реферату

Структура реферату є довільною і залежить від обсягу матеріалу, послідовності та логічної побудови його тексту, встановлених мети та завдань. Проте, можна прослідкувати і певні загальні вимоги до структури індивідуального завдання.

Складові структури індивідуального завдання (реферату):

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина – виклад основного тексту роботи (розділи, підрозділи, пункти, підпункти, тощо);
- висновки;
- перелік використаних джерел.

За необхідності можуть відображатись наступні складові: перелік умовних скорочень та додатки. У випадку, якщо вказані складові структури відсутні, робота може бути повернена студентіві на доопрацювання.

Титульний аркуш реферату має містити наступну інформацію:

- найменування вищого навчального закладу, назва факультету та кафедри на яких виконувалась робота;
- тему реферату;
- шифр спеціальності для магістрів/спеціалістів або напряму підготовки для бакалаврів за якими навчаються студенти;
- прізвище, ініціали студента, який виконував реферат, курс навчання, номер навчальної групи;
- науковий ступінь, вчене звання, посаду, прізвище та ініціали викладача, який прийняв та перевінив роботу;
- місце для оцінки;
- місто і рік виконання роботи.

Приклад титульного аркушу для реферату наведено у *додатку Б*.

Зміст, або план індивідуального завдання (реферату) розміщено на наступній після титульного аркуша сторінці роботи, яка позначається нумерацією з

цифрою «2». Поширена ситуація, за якої, у електронному варіанті тексту, нумерація починається з «1» сторінки – титульного аркушу реферату. Зверніть увагу, що згідно методичних вказівок, титульний аркуш роботи не нумерується. У структурі змісту реферату мають бути представлені назви частин роботи (розділів, пунктів, підрозділів) з відповідною нумерацією початкової і кінцевої сторінок представленого тексту. Зміст роботи містить якомога повніші, зрозумілі та стилістично грамотні назви всіх її складових роботи із зазначенням номерів початкових сторінок цих частин (вирівнювання нумерації – по правому краю аркуша). Як правило, зміст роботи займає одну окрему сторінку, крім змісту на цій сторінці нічого не друкують, її частина може залишатися порожньою (приклад оформлення змісту представлено нижче).

Приклад.

ВСТУП	3
1. Назва пункту.....	4
1.1. Назва підпункту	4
1.2. Назва підпункту.....	5
2. Назва пункту.....	6
2.1. Назва підпункту	6
2.2. Назва підпункту.....	7
3. Назва пункту.....	8
3.1. Назва підпункту	9
3.2. Назва підпункту.....	9
ВИСНОВКИ.....	10
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	11
ДОДАТКИ.....	12

Заголовки (або назви) частин реферату, зазначені в його структурі, дублюються у точній відповідності в тексті реферату. Назви розділів прийнято виділяти напівжирним шрифтом.

Приклад:

- 1. Аналіз тенденцій світового ринку робочої сили**
- 1.1. Міграційні потоки у країнах Європи**

Вступ це один із важливих елементів структури реферату. Форма вступу більшою мірою є довільною, хоча варто звернути увагу на деякі рекомендовані елементи, наприклад: постановку і обґрунтування обраної теми індивідуального завдання, рівень її актуальності, ступінь опрацювання та розробленості у науковій літературі, мету та завдання роботи, визначення предмету та об'єкту дослідження, короткий опис використаних студентом методів досліджень.

У вступі напівжирним шрифтом прийнято виділяти основні складові: актуальність, мета, завдання, об'єкт, суб'єкт, предмет, методи дослідження, тощо. Сторінка вступу, як правило, має порядковий номер «3». Рекомендований обсяг вступу – одна сторінка тексту.

В **основній частині** індивідуального завдання студент має логічно та послідовно розкрити зміст усіх поставлених у вступі завдань, досягти зазначеної мети, отримати результати по кожній представленій на початку реферату задачі. У цій частині студенту доцільно продемонструвати рівень своєї теоретико-методологічної підготовки, вміння аналізувати та синтезувати інформацію.

Робота над **основним текстом реферату** також супроводжується низкою рекомендацій. Речення доречно будувати просто, лаконічно та зрозуміло, не варто його ускладнювати, доповнювати складними змістовними конструкціями. Перш ніж переходити до викладення наступної думки, варто переконатись, що попередня логічно завершена. Необхідно уникати тавтології, постійного повторення однакових слів (користуйтеся синонімами). Важливо щоб виклад матеріалу реферату був позбавлений особистісного оцінювання.

Зверніть увагу, що дотримання основних законів логіки (закон тотожності вимагає, щоб в межах одного розмірковування предмет думки залишався незмінним) може покращити загальне сприйняття роботи.

Висновки є завершальною частиною роботи, саме ця частина має коротко, послідовно і зрозуміло розкривати основні результати відповідно до поставленої мети та усіх завдань, які були наведені у вступі. У висновках, як завершальній частині роботи, студент має лаконічно і конкретно резюмувати сутність викладеного в основній частині, здійснити презентацію отриманих у процесі власної роботи над рефератом результатів. Тут варто вказати і рекомендації щодо розв'язання

поставленою у темі реферату проблеми. Текст висновків повинен мати стислий характер і не перевищувати 1 сторінки тексту.

Якщо є необхідність, у роботі можна виокремлювати **додатки**, у які виносяться громіздкі таблиці, блок-схеми допоміжного характеру, цитати із нормативних документів або статистичних матеріалів, додатки наводяться наприкінці роботи.

Також, за необхідності, у структурі роботи виділяють **перелік умовних скорочень**, який подається на початку роботи, перед вступом.

Список використаних джерел включає складений згідно чинних правил щодо оформлення перелік літературних першоджерел. Бібліографія джерел літератури має бути оформленою відповідно до діючих в Україні стандартів ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Приклади оформлення бібліографічного опису можна знайти в «Бюлетені ВАК України за 2009 рік у № 5 на сторінках 26 – 30.

Дозволяється використовувати посилання на Інтернет-сторінки, до 70 % посилань. Має бути не менше 10 % першоджерел. Слід використовувати й іноземні джерела. Список використаних джерел самостійної роботи студентів має містити близько 10 найменувань.

Загальний обсяг індивідуального завдання (реферату) встановлено – близько 10 сторінок друкованого тексту формату А4.

Технічні вимоги до оформлення тексту реферату

Текст реферату, як правило, роздруковується на аркушах паперу білого кольору з одного боку сторінки. Формат аркушів прийнято – А4. Рекомендується використовувати наступні типи шрифту:

- Times New Roman;
- Arial;
- Calibri.

Розмір шрифту друкованого тексту – 14 пт, назви пунктів друкують шрифтом – 16 пт, 12 пт доречно використовувати для таблиць або рисунків. Встановлюючи поля сторінки користуйтеся наступними параметрами: ліве поле – 20 мм; праве поле – 10 мм; верхнє та нижнє поля – 20 мм. Відстань між назвами пунктів і текстом роботи рекомендована у межах 15 – 20 мм (1,5 інтервали).

Важливо, щоб була повна відповідність назви пунктів реферату у його змісті та безпосередньо у тексті.

Сторінки титульного аркуша та змісту не нумерують, проте їх враховують при обчисленні загальної кількості сторінок роботи. Нагадаємо, що «ВСТУП», який розташовується після «ЗМІСТУ», нумерується як сторінка «3». Номери сторінок прийнято проставляти у верхньому правому куті сторінки над текстом, використовуючи функцію «колонтитул».

Кожну складову роботи, тобто: ВСТУП, кожен пункт роботи, ВИСНОВКИ та Список використаних джерел, доцільно розпочинати з нової сторінки.

Пункти індивідуальних завдань основної частини роботи нумерують арабськими цифрами. Назва друкується з використанням абзацного відступу. Текст назви пунктів друкується з використання функції вирівнювання по ширині сторінки. Нумерація індивідуальних завдань здійснюється наскрізна, у межах всього тексту реферату (1, 2...n.). Такі складові як зміст, вступ і список використаних джерел – не нумеруються.

Нумерація підпунктів реферату повинна включати номер пункту та порядковий номер підпункту в межах конкретного розділу, цифри прийнято відокремлювати крапкою (наприклад, 1.1; 1.1.2 та ін..).

При необхідності здійснення посилання на частини роботи після номерів пунктів і підпунктів крапку не ставлять. Наприклад: «...див. пункт 1.2 ...», «...на рис. 1.4...», «...у табл. 3.1...».

Оформлення переліків

У тексті реферату можуть бути переліки, які, як правило, належним чином структурують роботу. На початку кожної позиції у переліку прийнято ставити довгий дефіс (за необхідності здійснюють посилання у тексті роботи на один з пунктів переліку), можна ставити маленьку літеру або цифру, після літери або цифри обов'язково має бути дужка. Після дефісу та дужки починають текст з малої літери, після крапки (якщо це має місце) – з великої (як у реченні). Для деталізації переліку доцільно використовувати арабські цифри, після яких також ставлять дужку. Наведені рекомендації представлені на прикладі.

Приклад.

- А) 1. Перелік;
2. Перелік.
- Б) 1) перелік;
2) перелік.
- В) – перелік;
– перелік.

Оформлення таблиць

Таблиці у тексті роботи використовуються для зручності представлення та порівняння показників, коефіцієнтів, даних тощо. Назва таблиці має належним чином, лаконічно та стисло розкривати її зміст і наповнення. Назву розміщують над таблицею, використовуючи вирівнювання: «по центру». Шрифт: **потовщений**.

У тому випадку, якщо обсяг таблиці передбачає її перенесення на наступну сторінку роботи, назву прийнято друкувати лише над першою частиною таблиці (на тій сторінці де початок таблиці). На наступній сторінці друкується курсивом «*закінч. табл. 1.1*» у верхній правій частині сторінки. Якщо таблиця розміщується на трьох сторінках чи більше, то на другій та наступних, окрім останньої пишеться курсивом «*продовж. табл. 1.1*» з правої сторони нижче). При перенесення таблиці на іншу сторінку, шапка таблиці не переноситься, проте з'являється додатковий рядок з нумерацією стовбців таблиці (див. приклад). Таблиці (як виняток – таблиці у додатках, у такому випадку використовують і букви також) нумеруються арабськими цифрами наскрізним чином у межах розділу.

Таблиці, які розміщено у додатках мають певні особливості, їх позначають нумерацією арабськими цифрами, перед якими додають позначення самого додатка літерою. У випадку наявності тільки однієї таблиці у тексті самостійної роботи студентів, то вона позначається на загальних підставах, наприклад, «Таблиця 1.1» або «Таблиця А.1».

Нумеруються таблиці здійснюється у межах пункту. Номер таблиці складається з номеру пункту, до якого вона відноситься, а також порядкового номеру таблиці у цьому розділі, такі числа відокремлюють крапкою.

На кожную таблицю має обов'язково бути посилання у тексті реферату. Посилання складається із скорочення слова «таблиця», потім крапка, пробіл, номер розділу, крапка, номер таблиці у розділі, наприклад «табл. 3.2».

Заголовки стовпчиків і рядків таблиць прийнято друкувати з великої літери. Підзаголовки стовпчиків, переліки у рядках друкуються з малої літери (при умові, що вони є продовженням заголовків), а якщо такі елементи мають самостійне значення, то друкують їх з великої літери. Наприкінці назв заголовків, підзаголовків і переліків таблиць крапки не прийнято ставити. Переважно назви приводяться у однині.

Приклад.

Таблиця 2.1

Назва таблиці			
Шапка таблиці			
Назва рядків	Зміст рядків	Зміст рядків	Зміст рядків

Таблиця 2.1

Назва таблиці	
Шапка таблиці	Шапка таблиці
1	2
Назва рядків	Зміст рядків

Продовж. табл. 2.1

1	2
Назва рядків	Зміст рядків

Таблиці обмежують лініями. Окремі комірки таблиці можуть не мати обмежень. Поділ заголовків і підзаголовків діагональними лініями не рекомендовано. Як правило, таблиця формується таким чином, щоб не ускладнювати користування нею.

При потребі дозволяється перпендикулярне (вертикальне) розміщення заголовків стовпців (див. приклад). Таблицю розміщують під текстом роботи одразу після першого посилання на неї або одразу на наступній сторінці. Допускається розміщення таблиці в альбомній орієнтації сторінки на окремій сторінці.

Приклад.

Таблиця 2.1

Назва таблиці				
Шапка таблиці				
Назва рядків	Зміст рядка	Зміст рядка	Зміст рядка	Зміст рядка

Оформлення графічного матеріалу

Графічний матеріал роботи (графіки, діаграми і т. д.) розміщують у тексті реферату для наочного відображення важливих складових матеріалу, візуалізації залежностей, особливостей об'єкта, розкриття якісних і кількісних співвідношень.

Графічний матеріал друкуються вбудованими редакторами Microsoft Word чи подібними, можливе використання експортованих рисунків з інших редакторів (за узгодженням з викладачем-консультантом роботи). Вирівнювання графічного матеріалу здійснювати «по центру». Важливо використовувати максимум доступного простору ліворуч та праворуч від центру рисунка. Рисунки, виконані у MS Word слід згрупувати (як один графічний об'єкт). При створенні рисунку, границі не слід застосовувати (див. приклад).

На весь представлений графічний матеріал у тексті реферату обов'язково наводяться посилання. Такі посилання оформлюється за такими вимогами: скорочення слова «рисунок», крапка, пробіл, номер розділу, крапка, номер рисунку у розділі (приклад: «...на рис. 1.2 ...»). Графічний матеріал доцільно розміщувати безпосередньо після абзацу, в якому представлено на нього посилання, або одразу на наступній за ним сторінці.

За необхідності можливе використання таблиць у рисунках, а також перероблення таблиць у рисунок з використанням додаткових графічних елементів. Графічний матеріал бажано розміщувати на одній сторінці, можливе використання альбомної орієнтації сторінки. Якщо рисунок займає усю сторінку, дозволено використовувати альбомну орієнтацію сторінки, а також переносити такий графічний матеріал у додатки. Якщо рисунок складно розмістити на одній сторінці, у такому випадку назву рисунку розміщують на першій сторінці, а пояснення до нього – на кожній сторінці, де друкують «Рис. ..., аркуш...».

Приклад.

А) невірний варіант:

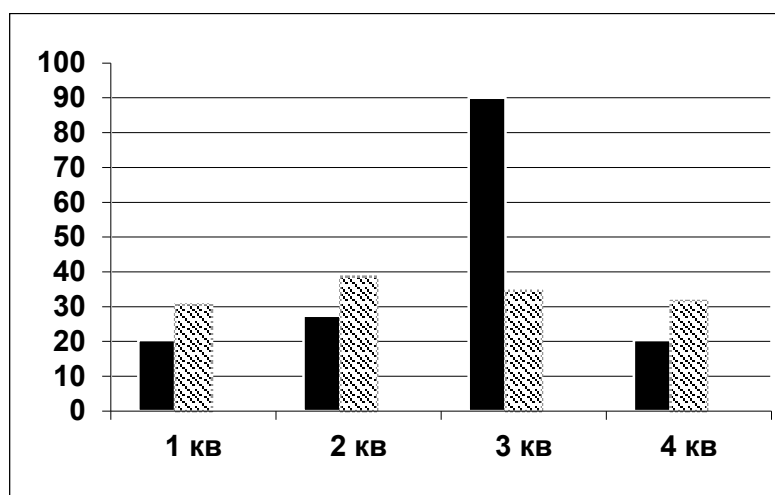


Рис. 2.1. Назва рисунку

Б) вірний варіант:

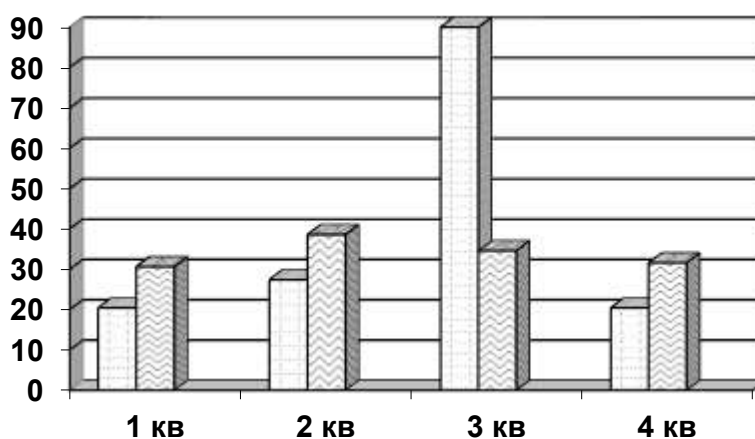


Рис. 2.1. Назва рисунку

Під графічним матеріалом можна розміщувати необхідні пояснення. Рядком нижче, як правило, друкують назву рисунка, яку вирівнюють від центру.

Графічний матеріал, який вирішено розміщувати у додатках, доцільно нумерувати окремою нумерацією із застосуванням літер та арабських цифр (наприклад, рис. В.2).

Формули

Якщо у тексті реферату містяться формули, їх доцільно привести у відповідність до встановлених вимог. Формули виконуються, як правило, з використанням спеціальних вбудованих редакторів формул, таких як «Microsoft Equation».

У тексті реферату формули розміщують по центру рядка, а нумерацію формул розташовують з правого боку рядка формули. Зверніть увагу, що розмір та тип шрифту формули має відповідати розміру та типу шрифту основного тексту реферату. Для нумерації формул використовують арабські цифри у межах конкретного розділу. Нумерацію розміщують у круглих дужках, при цьому користуються такою послідовністю - спочатку друкується зазначається номера розділу, після того – крапка, а потім – номер формули у розділі.

Посилання у тексті на формули надають також у дужках.

Приклад:

...у формулі (2.4) ...

...у формулі (B.1) ...

Пояснення значень символів і коефіцієнтів наведених у формулі здійснюється безпосередньо під цією формулою. Такі пояснення слід надавати з нового рядка для кожного окремого символу чи коефіцієнту, у тій послідовності, у якій ці символи (коефіцієнти) надруковані у формулі. Після закінчення формули ставлять кому, а пояснення має починатись словом «де» (з маленької літери, оскільки після коми). У випадку, якщо пояснення не надаються (наприклад, якщо ця формула в роботі не в перше і всі пояснення вже наводились, або такі позначення є загальноприйнятими), то після формули доцільно ставити крапку. Формули, які розміщені у тексті безпосередньо одна за одною (наприклад деякі математичні викладки), доцільно відокремлювати комою.

Правила цитування та посилання на використані джерела

Сутність посилання означає вказівку на певне джерело інформації (журнал, книгу, статтю, документ, web-сторінку, сайт, базу даних тощо). Цей елемент є важливим і доцільним у науковій роботі. Тому, при використанні у тексті роботи цитат чи статистичних даних, як правило, наводять посилання.

Посилання слід подавати на усі джерела інформації, складові яких використані та приведені у тексті реферату. Такий підхід дозволить швидко відшукати зазначені інформаційні ресурси за їх вихідними даними та, при необхідності, перевірити достовірність представлених у роботі відомостей.

У випадку, якщо з обраної тематики представлено значну кількість подібної інформації у різних джерелах, варто надавати перевагу останнім виданням і виданням із позитивною репутацією. Посилання на ранні видання надасть роботі переваг, у тому випадку, коли саме у зазначеному джерелі є інформація, яка виключена автором з більш пізнього джерела.

Варто зазначати не лише джерело, а і сторінки з яких автор запозичив наведені у роботі цитати, статистичні дані, викладки із законодавства, інше.

Текст цитати доцільно розпочинати відкриттям і закінчувати закриттям лапок (приклад, «...цитата»). При чому, текст цитати прийнято наводити у тій граматичній формі, в якій він надрукований у першоджерелі, зі збереженням авторського відображення. Наукові терміни, а також визначення представлені інших авторів, не виділяються лапками. Таке цитування має бути представленим у повному обсязі, не доречно використовувати скорочення авторського тексту, не допускається зумисна підміна понять та зміна думок автора. Проте, можна деякі слова, речення, абзаци із тексту – пропустити. У такому випадку, важливо переконатись, що зазначене суттєво не змінює сутності авторського тексту. Пропуски у тексті прийнято позначати трьома крапками, які можна ставити у будь-якій частині цитати (на початку, всередині або наприкінці).

Посилання на використані у роботі джерела слід оформлювати у вигляді квадратних дужок (приклад [...]) безпосередньо в тексті реферату, одразу після цитати, викладки із закону, статистичних даних. Спочатку зазначають номер порядку джерела інформації (цифри – арабські) згідно «Списку використаних джерел», а після того, через кому друкується номер сторінки (чи кількох сторінок), на яких можна знайти наведену інформацію.

Приклад.

«... текст цитати ...» [28, с. 234 – 237].

Якщо у тексті реферату є згадка про інформаційний ресурс у загальному вигляді (наприклад, у вступі, де є перелік прізвищ науковців, а за ними посилання на їх праці), то такі посилання друкують без зазначення сторінок, наприклад, «... вчений-економіст *** [4] «... у працях [35 – 47]...», або «... як зазначено у працях [11; 24]». Якщо наведено декілька джерел цитування, то їх розділяють крапкою з комою (приклади: [12; 14; 17]; [1 – 10; 12; 22 – 27]; [23, с. 64; 25, с. 237; 38, с. 145]).

Оформлення додатків

Частина матеріалу реферату, сутність якого не має прямого відношення до розкриття поставлених задач (довідкові матеріали, математичні викладки, допоміжні розрахунки, викладки із нормативно-правових актів, великі таблиці та рисунки) рекомендовано розміщувати у додатках.

Додатками можуть бути наступні складові: графічний матеріал, а також таблиці великого формату, допоміжні розрахунки, скановані копії документів, фотографії та інше. Додатки умовно розподіляють на обов'язкові (розкривають сутність змісту основного тексту реферату) та інформаційні (довідкова інформація, статистичні дані, викладки з нормативно-правових актів, тощо).

Додатки прийнято позначати великими українськими літерами. Згідно стандартів не використовують наступні літери: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Зауважимо, що кожен додаток має бути оформлений на окремій сторінці. У першому рядку на сторінці додатку по центру друкують слово «Додаток» (шрифт напівжирний), а одразу за ним – його позначення (Додаток В.1). Додаток наводиться починаючи з другого рядка. Можливе застосування альбомного орієнтування сторінки для оформлення додатків. Додатку характерна наявність заголовку, як і у випадку оформлення розділів (якщо додатком є частина тексту), таблиць чи графічного матеріалу основного тексту. Нумерація також подібна – «Таблиця А.1», «Рис. В.3», тощо.

Якщо мова йде про запозичення, то до них розповсюджуються аналогічні вимоги, як і до їх використання у основному тексті реферату.

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел є загальним для усієї роботи, тобто він має включати усі інформаційні ресурси, що використані у процесі написання основної частини роботи та її додатків. Кожне джерело інформації має наводитись у списку використаних джерел лише один раз. Зауважимо, що кількість посилань на кожне з джерел інформації може бути наведена кілька разів. Крім того, можлива ситуація за якої посилання на одне джерело з наведенням різних його сторінок ([15, с. 24], ... [15, с. 117] ... [15, с. 112]...).

Вимоги до оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел, а також усі необхідні приклади наведено у Бюлетні ВАК України № 5 від 2009 року, форма № 23.

Дозволяється алфавітне розташування інформаційних ресурсів та розташування їх за принципом послідовності наведення посилань на них. У випадку, якщо представлено кілька робіт одного автора, їх розташовують у списку (при алфавітному розміщенні) за абеткою заголовків або у хронологічному порядку. Для іншомовних джерел використовується додатковий алфавітний порядок. Бажано у тексті реферату використовувати інформаційні ресурси не давніші ніж три роки.

Зверніть увагу, що web-ресурси мають складати не більше 70 % списку використаних джерел літератури, а частина іншомовних ресурсів має бути не меншою за 20 %. Доцільно використовувати у роботі нормативно-правові акти.

Порядок захисту і оцінювання реферату

Процес подання студентами викладачеві результатів їх індивідуального завдання (реферату) обов'язково має відбуватися у чітко визначений викладачем час. Приблизні витрати часу на процедуру захисту роботи: 3 – 5 хвилин. Процедура захисту роботи відбувається у формі доповіді. Доповідь має бути стислою і складатися з наступних складових частин:

- актуальність;
- короткий зміст важливих складових реферату;
- висновки наприкінці реферату.

Якщо на захисті роботи присутні інші викладачі, то вони мають право ставити запитання студенту за темою реферату.

Результати оцінювання роботи зазначаються на титульному аркуші та є складовою частиною балів, які студент отримає на заліку.

Підсумкова оцінка за виконання реферату повинна враховувати такі показники її якості:

- актуальність наведеного у тексті роботи матеріалу;
- ступінь досягнення студентом поставленої мети та вирішення завдань роботи;
- доречність застосування методологічного апарату та діагностики у процесі роботи над рефератом;
- унікальність та раціональність підходу до вирішення встановлених завдань;
- рівень обґрунтованості запропонованих рішень;
- логічність побудови роботи, розвиненість мови при захисті роботи та відповідність оформлення роботи методичним вказівкам.

Основні критерії, згідно яких викладач оцінює рівень виконання та результати роботи студента над рефератом:

- уміння чітко та логічно викладати основний текст і загальні висновки по реферату;
- здатність захищати свою наукову позицію та аргументувати власні погляди;
- рівень загальної та спеціалізованої підготовки студента.

Для отримання студентом результатів оцінювання у вигляді балів (оцінка ECTS та традиційна оцінка) його рейтингова оцінка R має бути переведена згідно з наведеною табл. 1. При цьому, максимальна кількість балів за реферативну роботу студента складає 10 балів.

Таблиця 1

Шкала оцінювання реферату

Оцінка ECTS та визначення	Кількість балів	Традиційна оцінка
A	10	Відмінно
B	9	Добре
C	7 – 8	
D	5 – 6	Задовільно
E	3 – 4	
F	< 2	Незадовільно
FX	RC < 1 або невиконані інші умови допуску до подання реферату	Не допущено до подання реферату

Оцінку «відмінно» викладач пропонує студенту за роботу, що виконана у повній відповідності до методичних вказівок, інформація якої є достовірною і актуальною, а результати її мають практичне значення. Також вимоговим критерієм є лаконічна, логічно побудована і вільно представлена доповідь, а також надані правильні відповіді на додаткові запитання викладача.

При не повному виконанні приведених у методичних вказівках вимог студенту виставляється оцінка «добре», з врахуванням рівня якості виконаної роботи оцінюється відповідно, як «B» або «C». Також можливе зниження оцінки, якщо розкриття питань роботи відбулось у не повному обсязі, а поставлені завдання не до кінця вирішені. Може бути знижена оцінка за якість представлення роботи, за доповідь чи невірну відповідь на питання.

Оцінка «задовільно» виставляється при значній кількості упущень та недоліків змістовного характеру, при нечіткому формулюванні викладених положень. Залежно від міри недоліків виставляють оцінки «D» та «E».

Оцінка «незадовільно» («F») виставляється за реферат зі значними недоліками.

Реферат викладачем не приймається до оцінювання у таких випадках:

- порушення встановлених вимог до оформлення реферату;
- встановлення факту плагіату;
- порушення строків подання реферату;
- відсутність брошурування (бажано скріпити роботу степлером).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Учебное пособие:

1. Гилльермо К. Хименес Руководство ICC к экспортно-импортным операциям. Глобальные стандарты международной торговли. Четвёртое издание, 2013. – 303 с.
2. Инкотермс 2010 Правила ICC по использованию национальных и международных торговых терминов, 2010. – 272 с.
3. Герасимчук В. Г. Міжнародна економіка : навч. посіб. / В. Г. Герасимчук, С. В. Войтко. – К. : Знання, 2009. – 302 с.
4. Міжнародна економіка : конспект лекцій [Електронний ресурс] / В. Г. Герасимчук, С. В. Войтко ; НТУУ «КПІ». – Електронні текстові дані (1 файл: 2,08 Мбайт). – К., 2009. – 78 с. – Назва з екрана. – Доступ: http://www.library.ntu-kpi.ua/system/files/Mizhnar_Econ.doc.

Монографії:

1. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти : монографія. У 2 ч. / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; Виконавці: А. О. Болдак, С. В. Войтко, О. А. Гавриш, І. М. Джигирей та інші : наук. кер. М. З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. Аналіз-2010. – 220 с.
2. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти : монографія. У 2 ч. / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; Виконавці: А. О. Болдак, С. В. Войтко, О. А. Гавриш, І. М. Джигирей та інші : наук. кер. М. З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 1. Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей – 2010. – 255 с.
3. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти : монографія / О. А. Акімова, А. О. Болдак, П. К. Вавулін, С. В. Войтко, О. А. Гавриш та інші // Міжнар. рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. М. З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2014. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку (2013). – 172 с.
4. Економічна безпека держави: міждисциплінарний підхід : колективна монографія / за наук. ред. Хлобистова Є. В. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2013. – 642 с.

5. Моїсеєнко Т. Є. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності підприємств : монографія / Т. Є. Моїсеєнко, С. В. Войтко. – К. : Альфа Реклама, 2014. – 160 с.
6. Sustainable development analysis: global and regional contexts / O. Akimova, T. Boyko, A. Boldak, S. Voytko, O. Gavrish etc. // International Council for Science etc.; scientific adviser M. Zgurovsky. – К. : NTUU “KPI”, 2014. – Part 1. Global analysis of quality and security of life (2013). – 168 p.

Додаткова література

1. Антонович М. Міжнародне право : навч. посібн. / М. Антонович. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 384 с.
2. Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. В. Бахчеванова, С. М. Макуха. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 403 с.
3. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія / [О. О. Любівцева та ін.]. – К. : Київ. ун-т, 2010. – 160 с.
4. Рамберг Я. Міжнародні комерційні трансакції : пер. з англ. / Я. Рамберг. – К. : ЗЕД, 2012. – 624 с.
5. Гражевська Н. І. Інституційна зміна світової економіки за умов фінансової глобалізації / Н. І. Гражевська, В. І. Трохименко // *Фінанси України*. – 2013. – № 5. – С. 58–68.
6. Довгополов А. А. Глобальные проблемы мировой экономики / А. А. Довгополов // *Евразийский юридический журнал*. – 2010. – № 2. – С. 12–14.
7. База даних Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/data>
8. Foreign Policy: Рейтинг неспроможності держав світу (Failed States Index) — 2013 [Electronic Resource] – Mode of access : <http://www.foreignpolicy.com/>
9. The Worldwide Governance Indicators (WGI) project [Electronic Resource] The World Bank Group, 2014. – Mode of access : <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx>
10. Kaufmann D. The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues / D. Kaufmann, A. Kraay, M. Mastruzzi // World Bank Policy Research Working Paper, September, 2010. – No. 5430. – 31 p.
11. Center for Defence Information [Electronic Resource] – Mode of access : <http://www.crin.org/en/library/organisations/center-defence-information>

Перелік тем рефератів

1. Вплив культурних відмінностей на хід міжнародної торгівлі
2. Світова організація торгівлі (СОТ)
3. Характеристика останньої редакції термінів Инкотермс
4. Конвенції ООН з питань міжнародної торгівлі
5. Нормативно-правове середовище здійснення міжнародної торгівлі
6. Нормативно-правове середовище здійснення електронної торгівлі
7. Документарні акредитиви та UCP
8. Електронний додаток до UCP
9. Сутність факторингу
10. Сутність форфейтингу
11. Міжнародна експансія бізнесу
12. Франшизи та франчайзингові структури
13. Митне очищення товарів в Україні
14. Договори чартеру. Чартер-партії
15. Морський фрахт
16. Контейнерні перевезення
17. Авіаперевезення
18. Автомобільні та залізничні перевезення
19. Страхування вантажів
20. Митна класифікація для електронної торгівлі
21. Мадридська система для міжнародної реєстрації товарних знаків
22. Процедура реєстрації товарних знаків в Україні
23. Штрих-код та його зміст у міжнародній торгівлі
24. Паризька конвенція з охорони промислової власності (1883)
25. Договори про патентну кооперацію (Patent Cooperation Treaty)
26. Охорона авторського права
27. Комерційна таємниця
28. Охорона промислових зразків
29. Інтелектуальна власність в глобальній мережі Інтернет
30. Єдина політика вирішення спорів у зв'язку з доменним ім'ям (Uniform Domain-Name Dispute-Resolution Policy, "UDRP")

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

РЕФЕРАТ

з дисципліни «Міжнародна торгівля та статистика глобального економічного середовища»

на тему: «Назва теми»

Студента(-тки) V курсу, група УС – ____
спеціальності 8.03050301 «Міжнародна економіка»

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник:

*посада, вчене звання, наукова ступінь,
(Прізвище, ім'я, по батькові)*

Національна шкала _____

Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

м. Київ – 201__ рік